

Voorganger: Maarten Vogelaar (Amsterdam)

Overdenking: *'Leven zonder oordeel'*

n.a.v. Mattheüs 7: 1 - 5

Levenslessen
van Jezus

Onze samenleving lijkt steeds meer verdeeld in [identiteitskampen](#). Elk mens lijkt veroordeeld tot een labeltje en bijbehorende groep: *de witte middelbare heteroman, bijstandsmoeder, coronawappie, zorgbehoevende bejaarde of boze boer*. En je kan geen nieuwsbericht zien of de morele verontwaardiging buitelt over je heen: *over Sywerts miljoenen, de regering of die presentator die een scheve schaats reed*. En dan heb ik de kleinere oordelen, waar ik en jij het meest vertrouwd mee zijn, even weggelaten.

Er zijn goede redenen om onze naaste te veroordelen: *'het is voor zijn eigen bestwil, hij zal erdoor leren.'* Maar even vaak is het vooral lekker benoemen wat hij fout doet, en daarmee verhef je jezelf boven de ander. [Jij ziet het wèl, jij bent béter dan die ander.](#)

1. Oordeel niet... opdat er niet over jullie geoordeeld wordt

Jezus kent het menselijk hart. Hij laat zich niet misleiden door de motivatie die eronder verborgen ligt: **"Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt"**.

Wat bedoelt Jezus met oordelen? In sommige bijbelvertalingen wordt het 'oordeel niet' vertaald met *'werp je niet op als rechter'*. Jezus bedoelt met oordelen: *iemand corrigeren, bekritisseren of beschuldigen om hun nalatigheid, fouten en zwakheden*. En om in de beeldspraak van de rechter te blijven: *iemand veroordelen*, omdat hij/zij niet aan de maat voldoet.

Oordelen werkt voor Jezus heel eenvoudig: met de normen waarmee jij de ander oordeelt, zal er ook over jou de maat worden genomen. Oordeel dus niet, tenzij je solliciteert voor eenzelfde behandeling. Want zo'n kritische geest keert als een boemerang bij jezelf terug. En een boemerang terugkrijgen in je gezicht is pijnlijk.

Veroordeling bevat altijd iets van [zelfrechtvaardiging](#) en creëert afstand jegens de veroordeelde. Het is een ongeoorloofde reflectie over de ander. Het vernielt de eenvoudige liefde die de ander aanvaardt zoals hij is. *Oordelen maakt blind, maar de liefde doet zien*, schreef Bonhoeffer. Als ik het kwaad bij de ander zoek, dan geef ik er blijk van dat ik zelf het oordeel hoop te ontspringen. Je ziet dat heel mooi in de parabel van de farizeeër en tollenaar, waarbij Lukas opmerkt dat Jezus sprak tot 'sommigen die zichzelf rechtvaardig vinden en anderen minachten'. (Lukas 18: 9).

Maar deze maat kan ook naar binnen slaan in de vorm van schaamte (je innerlijke criticus). Een veroordeling die reikt tot in het diepst van je ziel. Schaamte over dat we ons veroordelen om wie we zijn en iemand anders willen zijn.

2. Hoe doe je dat? Houd je oog zuiver

[Oordeel dus niet](#). Hoe doe je dat? Jezus verheldert het met een even hilarisch als confronterend voorbeeld: hoe kun je de ander aanbieden om een klein splintertje uit zijn oog te halen, terwijl je niet eens opmerkt dat je zelf een balk in je oog hebt zitten? In zijn onderwijs richt Jezus zich vaak op het oog, als de spiegel van de ziel van de mens. Ons innerlijke zintuig.

Oordeel niet, want anders zie je verkeerd. Onderzoek niet de ander, maar kijk naar jezelf. Zie eerst de realiteit van je eigen zieleroverselen onder ogen. Want gebruik je niet de tekortkomingen van anderen om jezelf gerust te stellen voor het oordeel? Haal eerst die balk uit je eigen oog, pas dan zie je helder genoeg.

De oproep van Jezus nodigt jou en mij uit tot het loslaten van oordeel over jezelf. Stop hiermee! Vaak kraak je jezelf al af voordat een ander het kan doen. De angst voor de kritiek van de ander is zo groot dat je jezelf alvast maar ongenadig op je kop geeft. Ergens in je hoofd klinkt dat stemmetje: *zie je wel, je bent ook een sukkel* of *'kun je dan ook niks?'*. We zijn zo vertrouwd geraakt met onze rechtvaardigende of kleinerende gedachten dat we de schaamte of onzekerheid over het oordeel niet meer opmerken.

Daarom zegt Jezus: "Verwijder eerst die veroordelende balk uit je eigen oog." Hoe? Misschien door juist eens te onderzoeken hoe realistisch de kritische stem vanbinnen nu echt is. Want vaak proberen we de kritische stemmen te ontkennen of te vermijden. Maar als we die balk eens onder ogen zien, die gedachten, beelden, reacties en gedragingen, waarin de leugen verstopt zit, kunnen we leren om ze zonder oordeel los te laten.

Niet voor niets wordt de duivel *de aanklager* genoemd. Vaak identificeren we ons met onze gedachten, zonder ze los te laten. Maar elke gedachte die te streng, beschuldigend of kleinerend naar jezelf of anderen voelt, is naar alle waarschijnlijkheid *niet de stem van God*. Ze komen voort uit je eigen bange hart. Waarom denken we zo vaak het tegenovergestelde: dat de beschuldigende stemmen altijd van God komen, en dat de genadige stemmen altijd uit onze verbeelding afkomstig zijn? Dat is een pad waarbij je oog steeds verder verblind raakt.

Maar, we kunnen elkaar ook een andere houding aanleren. Die van Jezus, zoals een latere leerling Paulus, in de Tessalonicenzenbrief schrijft *"Wij sporen u aan iedereen die zijn dagelijks werk verwaarloost, terecht te wijzen, de moedelozen hoop te geven, op te komen voor de zwakken, met iedereen geduld te hebben."* (1 Tessalonicenzen 5: 14).

3. Wat gebeurt er als je dit opvolgt?

Oordeel niet. Laten we onze diep gewortelde, menselijke gewoonte afleren. Alleen dan zal de kracht van Gods liefde door ons heen werken.

Maar kun je echt op zo'n manier leven? Zonder je afkeuring te laten blijken? Veroordeling geven en ontvangen is zo vanzelfsprekend. En, zo hoor ik nog een kritisch stemmetje in mezelf: *is oordelen niet noodzakelijk als je je niet wilt neerleggen bij wat niet goed gaat?*

Jezus heeft er nooit voor gepleit om de rechtspraak af te schaffen. Maar als leefregel voor het dagelijks leven geloofden zijn leerlingen er vurig in. In Romeinen 14 hoor je het praktische heel mooi terug. Het woord *oordelen* wordt in twee verschillende betekenissen gebruikt: "Laten we daarom ophouden *over elkaar te oordelen: oordeel* liever of je je broeder of zuster niet iets in de weg legt waardoor deze zou kunnen struikelen of vallen." (Romeinen 14: 13). Zo'n houding leidt niet tot luiheid, maar scheidt liefdevolle verbondenheid.

Deze eenvoudige leefregel is moeilijk, als we het serieus gaan opvolgen: de blik naar binnen, eerst je eigen balk onder ogen zien. Maar het maakt je wel heerlijk vrij. Volgelingen van Jezus veroordelen niet en ontvangen ook geen veroordeling die op hen is gericht. Er is geen veroordeling meer voor hen die in Christus Jezus zijn. (Rom 8: 1). Wie is degene die mij veroordeelt, als ik denk aan Jezus die mij *niet* veroordeelt? **Niets kan ons scheiden van de liefde van Christus.** (Rom 8: 33).

Bij het samenstellen van de liturgie vond ik een prachtig kinderlied van Elly & Rikkert: *Oordeel niet*. Het liedje eindigt met de zin: *'kijk zoals Jezus keek, dan zal het anders gaan'*.